

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פרשת משפטים****"וְעַבַּדְתֶּם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימְיֶךָ"**

בעצבו, ופלוני בשמחה ופלוני בשמחה יתירה, ופלוני בכבודות ופלוני בזריות, ופלוני בכונה קלה ופלוני בכונה גדולה. וההיקש באלף אלפי מיני בחינות אין מספר. באופן שעם עשותם המצוה יחד, יהיה השכר פרטי אל כל אחד לפי בחינתו. וזהו אומרו "ועבדתם את ה'" לשון רבים, ועם כל זה "ובירך [את לחמך]" וכו' לשון יחיד, עכ"ל.

ה-

בכלי יקר (שם) בד"ה "ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך". **התחיל בלשון רבים וסיים בלשון יחיד**, לפי שכל ישראל ערבים זה בעד זה ולא יברך ה' לחם של כל יחיד ויחיד עד אשר יהיו עובדי ה' רבים ויעבדוהו כל זרע יעקב כאחד, אז יבורך לחמו של כל אחד ואחד. ויש אומרים שעבודת ה' טוב יותר כשרבים מתקבצים להתפלל כי "הן אל כביר לא ימאס" (איוב לו ה). אבל בעניני אכילה טוב יותר כשאוכל כל אחד פתו לבדו. ולפי שרוב החולאים באים על ידי המאכלים שמבחוץ, או על ידי התגברות היסודות זה על זה מבפנים, על כן אמר "וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך", עכ"ל.

ו-

בפרי מגדים (או"ח בפתחה להלכות תפילה) והנה שאלת צרכיו, אף שיש בני אדם שאין צריכים להם ולא חסר להם מכל טוב, מכל מקום צריך לבקש על העתיד שלא יחסר לו לחמו ומימו. וצריך להתפלל עליו בכל יום אף על פי שיש לו, כפשטא דקרא "ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך" כו' (משפטים שם). גם "אין צדיק אשר יעשה טוב" (קהלת ז כ), ויבקש מחילה מה'. וכו', עכ"ל.

לכאורה לפי דבריו הוא שייך גם לכל העניינים, דצריך להתפלל ולבקש עליהם בכל יום, לא רק על לחם ומים¹.

וסמוכים לזה בברכות (טז ב) רבי בתר צלותיה אמר הכי: יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתצילנו מעזי פנים ומעזות פנים, מאדם רע ומפגע רע, מיצר רע, מחבר רע, משכן רע, ומשטן המשחית, ומדין קשה ומבעל דין קשה, בין שהוא בן ברית בין שאינו בן ברית. ואף על גב דקיימי קצוצי עליה דרבי, עכ"ל.

ובפני רש"י (שם) בד"ה ואף על גב דקיימי קצוצי עליה דרבי - שהיו שוטרים עומדין במצות אנטונינוס להכות ולהנקם בכל העומדים עליו, עכ"ל.

ובפרי מגדים (או"ח אשל אברהם ס"י קיט ס"ק א) ובשומע תפלה, עיין מ"א. מלשון המחבר בשאר ברכות דווקא אם צריך לו, ובשומע תפלה אפילו על העתיד רשאי לבקש שלא יחסר לחמו, עיין אליה רבה (ס"ק ב). הובא במ"ב (שם ס"ק א).

וצ"ב, אם הוא נכלל בקרא ד"ועבדתם", אי"כ לכאורה הוי ככל תפילה ויוכל לבקש גם בברך עלינו, וצ"ע.

ולהמתבאר בפרי מגדים דפשטא דקרא ד"ועבדתם" הכוונה שצריך להתפלל בכל יום אע"פ שיש לו. גם לפי מה שכתב בקרית ספר שצריך להתפלל בכל יום שיהיה לו דהוא צורך כל יום. וא"כ כלול כאן שני סוגי אנשים ולכן כתב שפיר בלשון רבים [וגם לפי מה שנתבאר הם שני גדרי תפילות].

ז-

בחת"ס (ליקוטים נדפס בסוף חומש דברים, תהלים קמו ה) "אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלקיו", י"ל כמ"ש בחובות הלבבות (בשער הבטחון בפתח השער) כי הבוטח בה' באמת אפילו יש בידו עושר רב איננו בוטח בעשרו כי אם בה', והיינו "אשרי שאל יעקב בעזרו" ומצליח בנכסיו, ואפי' הכי "שברו על ה' אלקיו" ולא על עשרו שבידו וכו', עכ"ל.

והוא על דרך שנתבאר בפרי מגדים.

"וְעַבַּדְתֶּם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימְיֶךָ וְהִסְרֹתִי מִחֲלָה מִקִּרְבְּךָ" ע"כ (משפטים כג כה).

א-

ברמב"ם (הלכות תפילה פ"א ה"א) מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר "ועבדתם את ה' אלהיכם" (משפטים כג כה), מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר "ולעבדו בכל לבבכם" (עקב יא יג) אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה, ואין מנין התפלות מן התורה, ואין משנה התפלה הזאת מן התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה, עכ"ל.

ובקרית ספר (שם) ומה שכתב הרב ז"ל דמן התורה בכל יום חייב, **אפשר דסמיך אסופיה דקרא דכתיב "וברך את לחמך ואת מימך" וגו' דהוא צורך כל יום, הכי נמי תפלה בכל יום** וכו' עכ"ל.

ב-

הנה פתח הכתוב "ועבדתם את ה' אלקיכם" בלשון רבים וסיים "וברך את לחמך ואת מימך וגו'" בלשון יחיד, וצ"ב.

בבעל הטורים (שם) "ועבדתם את ה' אלהיכם". אומר לשון רבים דזו תפלת רבים שאינה נמאסת (ברכות ח א). **ואמר "וברך את לחמך" לשון יחיד, דלכל אחד ואחד מברך לפי ענינו** (כתובות סז ב), עכ"ל.

בכתב סופר (שם) "ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך". מדקדקים דמתחיל בלשון רבים ועבדתם, ומסיים בלשון יחיד את לחמך. נ"ל ע"פ שאחז"ל בכתובות (סז ב) כתיב "לתת להם את אכלם בעתו" (עי' תהלים קמה טו), בעתם לא נאמר, שנותן לכל אחד בעתו כפי הצטרכותו ובזמן הראוי וצריך לו. **והשתא אתי שפיר דאמר "ועבדתם את ה' אלקיכם" כולכם, "וברך את לחמך" לכל אחד בעת שיצטרך ובאופן הנאות לו לפי טבעו,** עכ"ל.

והוא עד"ר שכתב בבעל הטורים.

ג-

בחי' ר' חיים פלטיאל (שם) "ועבדתם את יי אלהיכם". כפ"ר זה הפסוק משום דרישיה דקרא לשון רבים דכתיב "ועבדתם" וסיפיה לשון יחיד דכתיב "וברך את לחמך" ולא כתיב את (לחמינו) [לחמכם], **משום דרישא דקרא קאי איברימ של אדם "ועבדתם את יי אלהיכם" בכל איברים, ראש** להשתחוות, **עינים לחזות מישרים, אוזנים לכוף אליה לתורה, אף [לא] להריח איסורי הנאה, פה לדבר טוב, ידיים פתוחות לעניים, רגלים לרוץ לדבר מצוה, אז "וברך את לחמך ואת מימך"**. וכיון דכבר יהיה לחמך כה מבורך גם מימך אז לא יהיה מחלה בקרבך, עכ"ל.

ד-

ובתורת משה להאלשיך (שם) בד"ה ועבדתם וכו', יאמר כי הנה דרך מלך בשר ודם המצוה את מאה איש יעשו לו עיר או מגדל ויתן להם מאה אלף זהובים, לא יקפיד רק שתעשה מלאכתו בין יעשוהו יחד כלם או מעט כל אחד ואחד בפני עצמו. ובשלמו השכר יחלק חלק אלף זהובים לכל אחד ואחד. אמנם הוא יתברך לא כן הוא, כי אם בעבודה לא יחפוץ יהיה כל אחד בפני עצמו רק יחד כלם אם אפשר, **כי אינו דומה מרובים העושים את המצוה למועטים העושים את המצוה** (ספרא בחוקותי פרשה א פרק ב). **וזהו "ועבדתם" לשון רבים**. אך בשכר, עם שעבדם יחד כלם, לא יהיה שכרם חלק כחלק בשוה. כי גם בהיות אלף איש עושים יחד מצוה אחת, אין אחד מכלם נוטל בשוה עם חבירו, כי "פלס ומאזני משפט לה'" וכו' (משלי טו יא), **והוא יפלס ויאמר הנה פלוני היה פנוי אך רעהו הניח עסקיו לעשות המצוה**. ועל דרך זה, **פלוני עשה בעצבו ופלוני שלא**

¹ "אָנָּה ה' הוֹשִׁיעָה נָּא אָנָּה ה' הַצְּלִיחָה נָּא" (תהלים קיח כה), פסוק זה הוא חלק מפסוקי ההלל שהוא הודאה, וצ"ב אין שייך כאן ענייני בקשה. ולפי מה שנתבאר בפרי מגדים דאף בני אדם שלא חסר להם כלום מ"מ צריכים

לבקש על העתיד, ולכן מיד כשמודים על העבר מבקשים על העתיד שלא יחסר להם מה שיש להם.